

בבית המשפט העליון

רע"ב 7734/22

כבוד השופט י' אלרון

לפני:

אלירן כהן

המבקש:

נ ג ד

1. הממונה על עבודות שירות - מפקדת גוש דן
2. מדינת ישראל

המשיבים:

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי
בתל אביב-יפו ב-עת"א 8225-10-22 מיום 7.11.2022 שניתן
על ידי השופט ש' מלמד

בעצמו

המבקש:

עו"ד מיכל דניאלי

בשם המשיבים:

עו"ד גיל שפירא

בשם הסניגוריה הציבורית:

החלטה

1. לפניי בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (השופט ש' מלמד) ב-עת"א 8225-10-22 מיום 7.11.2022 בגדרו נדחתה עתירת המבקש לביטול החלטת ראש אגף האסיר מיום 11.9.2022 שלפיה המבקש יפסיק לרצות את עונש המאסר שהוטל עליו בדרך של עבודות שירות וירצה את יתרת עונשו בדרך של מאסר בפועל מאחורי סורג ובריה.

רקע והליכים קודמים

2. המבקש הורשע על פי הודאתו בעבירות גניבת כרטיס חיוב לפי סעיף 16 לחוק כרטיסי חיוב, התשמ"ו-1986 (להלן: חוק כרטיסי חיוב); הונאה בכרטיס חיוב לפי סעיף 17 לחוק כרטיסי חיוב (חמש עבירות); גניבה בידי עובד ממעבידו לפי סעיף 391 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין) (שתי עבירות); גניבה לפי סעיף 384 לחוק העונשין; זיוף מסמך בכוונה לקבל דבר לפי סעיף 418 לחוק העונשין (ריבוי אירועים);

שימוש במסמך מזויף לפי סעיף 420 לחוק העונשין (ריבוי אירועים); קבלת דבר במרמה לפי סעיף 415 לחוק העונשין (ריבוי אירועים).

זאת על יסוד שני כתבי אישום לפיהם בשנת 2014 המבקש גנב כרטיס אשראי מתיקה האישי של המתלוננת אשר עבדה עמו ובאמצעותו משך סכום של 3,200 ש"ח ואף ביצע בעזרתו עסקאות בשווי של מעל 3,800 ש"ח. בנוסף, המבקש גנב ממעסיקו, בשתי הזדמנויות, מעטפות כסף בסכום כולל של כ-5,000 ש"ח. כמו כן, בשנת 2015, המבקש נטל מתיקה של המתלוננת, עמה היה במערכת יחסים באותה העת, פנקס שיקים. המבקש זייף שני שיקים בסכומים של 2,900 ש"ח ו-2,100 ש"ח וחתם חתימות הנחזות להיות של המתלוננת. השיקים המזויפים נמסרו לאחר לצורך פריעת חוב של המבקש כלפיו. בנוסף, המבקש מסר לאחר שני שיקים נוספים אשר לא נעשה בהם כל שימוש.

3. בעקבות הרשעתו, הצדדים הגיעו להסכמה עונשית שלפיה יוטלו על המבקש שישה חודשי מאסר בפועל לריצוי בדרך של עבודות שירות, בכפוף להפקדת פיצוי. אולם, משהמבקש לא הפקיד את מלוא סכום הפיצוי במשך כשנתיים ימים, חרף ארכות שניתנו לו לעשות כן, בית המשפט ביטל את ההסכמה העונשית. בהמשך ולאחר שהצדדים טענו לעניין העונש, בית משפט השלום גזר על המבקש 8 חודשי מאסר בפועל לריצוי בדרך של עבודות שירות, לצד ענישה נלווית (גזר דינו של בית משפט השלום בתל אביב יפו ב-ת"פ 32133-01-15 מיום 13.1.2020 שניתן על ידי השופט ע' מסארווה).

4. כעת, בחלוף כמעט 3 שנים ממועד גזר הדין, המבקש טרם השלים את ריצוי עונשו בדרך של עבודות שירות כפי שנגזר עליו. המבקש החל את ביצוע עבודות השירות ביום 26.2.2020. במשך כשנתיים ימים, מקום עבודתו הוחלף שוב ושוב ולא פחות מ-6 פעמים בשל הערות וביקורות מצד מעסיקיו על תפקודו הלקוי בעת העבודה ועל איחורים וחסורים מצדו. לא זו אף זו, המבקש לא התייצב לשיחות בירור שנקבעו עבורו עם מפקדת עבודות שירות מחוז מרכז וניסיונות חוזרים ונשנים ליצור עמו קשר – העלו חרס. לאחר שנערכו לו שני שימועים, הוחלט על הפסקה מנהלית של עבודות השירות באופן שאת יתרת ימי עבודות השירות יבצע מאחורי סורג ובריח.

על החלטה זו המבקש הגיש עתירה לבית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (עת"א 60991-03-22). בין היתר, נוכח מצוקתו הכלכלית והשגותיו על שיבוציו במקומות עבודה הרחוקים ממקום מגוריו, בית המשפט קבע ביום 28.4.2022 כדלקמן: "אני מפנה בקשה לממונה על עבודות השירות לשקול החלטתו בשנית וכי אם יחליט ליתן לעותר הזדמנות נוספת, מבוקש בזאת לשבץ את העותר במקום עבודה הקרוב לאזור מגוריו".

בעקבות זאת, הוחלט לשנות את ההחלטה על הפסקת עבודות השירות ולמבקש ניתנה הזדמנות נוספת. לצורך כך, במרוצת הזמן, המבקש שובץ במקום עבודה סמוך למקום מגוריו; שיבוצו הוחלף שוב מספר פעמים; ונערכו עמו שיחות בירור וניסיונות לרתום אותו לביצוע עבודות השירות. אולם, המבקש שב לסורו במהרה – הוא נעדר ממקום עבודתו פרקי זמן ממושכים ובמשך ימים רבים כלל לא היה ניתן ליצור עמו קשר. לאחר מכן, ולאחר ששוב הוחלף מקום עבודתו, הוא יצא ועזב את מקום העבודה ללא אישור ואף הודיע כי אין בכוונתו להתייצב במקום. נוכח המתואר ולאחר שנערך לו שימוע, הוחלט ביום 11.9.2022 ובהתאם להמלצת הממונה על עבודות השירות, להפסיק את עבודות השירות של המבקש כך שישא את יתרת עונשו – 69 ימים, כמפורט בהחלטה, במאסר בפועל מאחורי סורג ובריה.

למעשה, מיום מתן החלטת בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו מיום 28.4.2022 כאמור, ועד שהוחלט בשנית להפסיק לו את עבודות השירות, המבקש ביצע, לטענת המשיבים, רק 4 ימי עבודות שירות. מנגד, לטענת המבקש, הוא ביצע 20 ימי עבודות שירות.

עוד יצוין כי המבקש המציא תעודה רפואית שלפיה כתוצאה מנפילה מאופניים חשמליים ניתן לו אישור מחלה בין הימים 5.8.2022-5.9.2022.

5. בפסק דינו מיום 6.11.2022, בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו דחה את עתירת המבקש על ההחלטה העדכנית להפסקת עבודות השירות. בפסק הדין תוארה בתמצית השתלשלות ההליכים בעניינו של המבקש וההזדמנויות הרבות שניתנו לו לריצוי עונשו בדרך של עבודות שירות. הודגש, כי המבקש לא סיפק הסבר מניח את הדעת מדוע לא הספיק לרצות את ימי המאסר בדרך של עבודות שירות עד לפציעתו ביום 5.8.2022. בהינתן האמור, נקבע כי אין מקום לתת למבקש הזדמנות נוספת לריצוי עונשו בדרך של עבודות שירות, ועתירתו נדחתה.

מכאן הבקשה שלפניי, עמה הוגשה בקשה לעיכוב ביצוע עונש המאסר בפועל.

טענות הצדדים בבקשה

6. לטענת המבקש, בעת שיבוצו לביצוע עבודות שירות, לא התחשב שירות בתי הסוהר במקום מגוריו, במצוקתו הכלכלית ובתאונה שעבר אשר בעקבותיה הוא נדרש

להליך שיקום אינטנסיבי לדבריו. עוד נטען כי השימוע אשר נערך בעניינו התקיים שלא בנוכחותו וכי בסך הכול נותרו לו לבצע 48 ימי עבודות שירות לריצוי עונשו.

7. מנגד, לעמדת המשיבים, אין מקום להתערב בהחלטה על הפסקת עבודות השירות והמרתן בריצוי עונש של מאסר בפועל. הודגש כי עבודות השירות הן חלופה מקלה לעונש מאסר בפועל, וכי על המבקש לקיים את העונש בצורה ראויה ומכבדת. בהקשר זה, נטען כי המבקש הפר פעם אחר פעם את תנאי עבודות השירות שהוטלו עליו, למרות ניסיונות רבים לרתום אותו לבצע עבודות השירות כנדרש. על רקע התנהלות זו ההחלטה בעניינו היא ראויה וסבירה, מצויה במתחם שיקול הדעת של הגורמים המוסמכים ואין עילה להתערב בה.

8. עוד נטען, כי המבקש זומן לשימוע עוד בטרם נפצע, אך לא התייצב; כי אין מחלוקת כי הוא היה מודע למועד השימוע; וכי מטעמיו השמורים עמו בחר שלא להתייצב בשימוע ולהשמיע את טענותיו בדבר ימי מחלתו, ובכך יש לראותו כמי שוויתר על זכותו לשימוע.

לבסוף, הובהר כי המבקש ממילא לא סיפק הסבר להתנהלותו עובר לפציעתו. בעוד שהפציעה כשלעצמה אינה מצדיקה מתן אפשרות נוספת לריצוי המאסר בדרך של עבודות שירות.

דיון והכרעה

9. לאחר שעיינתי בבקשה, בתגובת המשיבים ובנספחים שהוגשו, הגעתי לכלל מסקנה כי דין הבקשה להידחות. כמו כן, בעקבות הודעת הסניגוריה הציבורית, אף לא ראיתי מקום להורות על מינוי סנגור במימון ציבורי למבקש.

10. הלכה היא כי רשות ערעור על החלטות בעתירות אסירים תינתן רק במקרים מיוחדים המעוררים שאלה משפטית עקרונית החורגת מעניינו של האסיר (רע"ב 7718/22 שטראוס (מונטסונגו) נ' שרות בתי הסוהר, פסקה 5 (20.11.2022)). לצד זאת יצוין, כי ישנה גם גישה מקלה לפיה במקרים בהם ההחלטה הראשונה בעניינו של אסיר התקבלה על ידי גוף מינהלי וההחלטה השנייה בלבד התקבלה על ידי גוף שיפוטי ניתן להקל בתנאים לקבלת רשות הערעור (רע"ב 4151/19 אבו מנה נ' שירות בתי הסוהר, פסקה 9 (19.6.2019)). גם אם ניישם בעניינו של המבקש את אמת המידה המקלה, ניכר כי טענותיו אינן מצדיקות מתן רשות ערעור.

11. כידוע ריצוי עונש מאסר בפועל בדרך של עבודות שירות מהווה "פריווילגיה שיפוטית" המוענקת, בין היתר, משיקולי שיקום. המשמעות היא, כי במקרים שבהם עובד השירות לא עומד בתנאים הנדרשים ממנו במסגרת עבודתו, תישלל ממנו פריווילגיה זו ויתרת עונשו תרוצה בדרך של מאסר בפועל מאחורי סורג וברית (רע"ב 3863/18 ניסימוב נ' נציבת בתי הסוהר, פסקה 23 (17.5.2018)).

למן הרגע הראשון נתגלו בעיות עם העסקתו של המבקש בעבודות השירות. תחילה מעסיקיו התלוננו כי הוא אינו תורם כנדרש בזמן העבודה וכי הוא מתפקד באופן לא יעיל; בהמשך, הוא נעדר ימים שלמים ממקום העבודה ואף יצא על דעת עצמו ממקום העבודה באמצע היום; בין לבין לא התייצב לשיחות בירור מטעם הממונה על עבודות השירות; וכל זאת תוך שהוא עובר מספר מקומות עבודה בהתאם לצרכיו ובקשותיו – וחוזר חלילה.

משהגיעו מים עד נפש, הממונה על עבודות השירות החליט להפסיק את עבודות השירות של המבקש כך שיתרת עונשו תרוצה בדרך של מאסר בפועל. בהתייחס להחלטה זו בית המשפט גילה אורך רוח והעניק למבקש הזדמנות אחת נוספת לשוב לתלם ריצוי עונשו בדרך של עבודות שירות. אולם, כמפורט לעיל בהרחבה, המבקש לא ניצל גם את ההזדמנות הזו, למרות שהממונה על עבודות השירות הלך לקראתו כברת דרך. בנסיבות אלו, ההחלטה על הפסקת עבודות השירות של המבקש היא ראויה ונכונה ואיני מוצא להתערב בה, לא כל שכן במסגרת בקשת רשות ערעור.

12. אף אין ממש ביתר טענות המבקש. אשר לשימוע שנערך בעניין בהעדרו, לא הונחה לפניי טענה קונקרטית מטעם המבקש בעניין זה, וכל שצוין הוא כי השימוע נערך ללא נוכחותו. מכל מקום, מעיון בנספחי תגובת המשיבים עולה כי זימון בעניין מועד השימוע נשלח באמצעות דואר רשום לכתובת המגורים שעליה הודיע המבקש לממונה; ואף דומה כי כלל אין מחלוקת כי המבקש היה מודע למועד השימוע בעניינו. היינו, למבקש ניתנה הזדמנות להשמיע טענותיו בטרם ניתנה ההחלטה המנהלית על הפסקת עבודות השירות, אולם משבחר להיעדר מהשימוע, המשמעות היא כי בכך ויתר על זכותו לשימוע (רע"ב 1568/22 בשארה נ' הממונה על עבודות שירות, פסקה 15 (3.3.2022)).

13. אשר לפציעתו של המבקש, שלם אני עם קביעתו של בית המשפט המחוזי כי המבקש לא סיפק הסבר מניח את הדעת להתנהלותו במהלך ריצוי עבודות השירות עד למועד פציעתו, וכך גם לא נתן הסבר מדוע לא השלים את ביצוע ימי עבודות השירות

בטרם נפצע. מכל מקום, אין בפציעתו כשלעצמה כדי להצדיק מתן רשות ערעור בבקשה. מעבר לכך, חזקה על שירות בתי הסוהר כי יידע להתמודד עם פציעתו של המבקש וידאג לצרכיו הרפואיים.

14. סוף דבר: הבקשה נדחת, ממילא מתייתרת הבקשה לעיכוב ביצוע עונש המאסר בפועל.

ניתנה היום, י"ט בכסלו התשפ"ג (13.12.2022).

ש ו פ ט